

Bc. Lucie Masopustová

Role metajazyka ve výuce angličtiny jako cizího jazyka / The role of metalanguage in ELT

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, diplomová práce, srpen 2016, 106 stran + příloha

Posudek oponenta

Diplomová práce Lucie Masopustové dotazníkovým šetřením zjišťuje postoje vyučujících a studentů gymnázií k užívání základních gramatických termínů ve výuce angličtiny. Součástí je i sonda do korelace předpokladů učitelů a reálných znalostí studentů.

V úvodní a teoretické části autorka rozsáhle předkládá názory na úlohu výuky gramatiky v procesu učení se cizímu jazyku a v této souvislosti pojednává využití metajazyka. Nejprve podává (2.1- 2.3) přehled studií k znalostem terminologie studenty a vyučujícími, stručně charakterizuje české gymnaziální vzdělávání jako přípravu pro univerzitní vzdělání (2.4), hodnotí klady a záporny využití metajazyka, srovnává metodické přístupy z pohledu explicitní výuky gramatické a užívání terminologie (2.8). Dostupné studie (zejména Roger Berry) se však zaměřují na vysokoškoláky, a studie o středoškolských chybí, ač reálně základy gramatiky a její terminologie studenti získávají právě na středních školách. Na základě předchozích studií také autorka zakládá svůj výzkum s cílem upozornit na případnou diskrepanci mezi předpoklady učitelů a realitou, která může ztížit vzájemné porozumění mezi vyučujícím a studentem.

Oddíly 2.5 – 2.7 se podrobně věnují rozlišení *metalingual* a *metalinguistic knowledge* a terminologii a způsobům a míře jejich uplatnění ve výuce. Zkoumá tedy práce *metalingual* nebo *metalinguistic knowledge*? Uvádí se zde (str. 29) také jistá korelace mezi pokročilostí studentů a znalostí terminologie (str. 31), která se potvrdila i v autorčině empirickém výzkumu. Část 2.9 a 2.10 se věnuje faktorům, které míru využití terminologie determinují (věk, kognitivní zralost, L1, tradice).

Výzkumné otázky a hypotézy týkající se postojů k užívání gramatické terminologie a metodologie dotazníkového šetření jsou popsány v Kapitole 3. Výzkum cílí na dva soubory respondentů: autorka shromáždila dotazníky od 108 studentů a 96 učitelů prostřednictvím webové aplikace (46 studentů) a v papírové formě (celkem oslovila úctyhodných 1.206 učitelů). Dotazníky určené studentům obsahují rovněž testování znalostí. Do jaké míry se použitý dotazník shoduje se zmíněným Bloorovým SPAM dotazníkem? (str. 54) K volbě testovaných termínů: jak využitelný při výuce je termín *nepřímý předmět* v porovnání s např. *auxiliary verb*? K části II dotazníků pro učitele: bylo by možné/účelné formulovat otázku na pravděpodobnost, že studenti budou termín znát na škále? (str. 55), a pak také na str. 88 – *the teachers held very optimistic beliefs about students' metalinguistic (nebo metalingual?) knowledge ... and tended to overestimate learners' knowledge of the terms* – nemůže tento výsledek být částečně způsoben otázkou ano/ne a nemožností škálovat?

Kapitola 4 systematicky předkládá získané výsledky. Vzhledem k velkému množství položek, které dotazníky sledují, se nabízí otázka, zda by bylo možné získané výsledky tabulovat do dotazníků pro přehlednost a rychlou orientaci např. v příloze, aby nebylo třeba všechny údaje hledat v textu? Výsledky poskytují řadu zajímavých srovnání, jako je např. srovnání mezi terminologickou znalostí

a praktickou aplikací (Tab. 5, str. 65). Vyskytl se mezi odpověďmi na otázku větných členů pro *Joe had nowhere to shelter*. i infinitiv (str. 110)? Překvapivou se jeví nízká znalost názvů členů (dovede autorka odhadnout, zda se na gymnáziích užívá termín *determiner*?) Souhlasí autorka s tvrzením, že *adverb is considered one of the highly recommended and highly familiar terms?* (str. 69) Objevil se tento nízký výsledek také u Berryho? Autorka následně statisticky vyhodnocuje vztah výsledků testů a parametrů (věk, pohlaví, rok studia).

U dotazníků pro učitele jen zmíním zajímavé zjištění, že 12,5% uvedlo, že neprošli formálním školením (str. 76). Celkově učitelé vykazují relativně velkou důvěru ve schopnost studentů identifikovat např. názvy slovesných časů. Jak vyplývá z výsledků v tab. 6 (str. 80-81), nerealistická očekávání mají i ohledně ne/určitého členu či adverbia.

V oddíle 4.7 autorka náležitě vyrovnává s omezeními svého výzkumu, zejména s faktem, že nešlo o učitele a jejich konkrétní studenty, nýbrž šlo (zvláště v souboru učitelů) o rozmanitou skupinu. Bylo možné vysledovat v papírových dotaznících větší homogennost studentských odpovědí na praktické/znalostní otázky či byl vzorek online a papírový srovnatelný?

Práce se zabývá bezesporu zajímavým a nosným tématem. Ocenit je třeba dobře logicky zpracovanou teoretickou část (byť nadměrného rozsahu), množství zpracované sekundární literatury, dále pak pečlivost zpracování dotazníků, nasazení při jejich shromažďování, a také fakt, že se autorka seznámila s různými způsoby zpracování kvantitativních údajů se statistickým vyhodnocením a jejich zobrazení. Po technické a jazykové stránce je také zpracována na dobré úrovni, byť některé pasáže jsou mírně repetitivní.

Poznámky k jednotlivostem:

Tendence umístění adverbíí: .. *were not very well-known by the students*, str. 17, *needs to be further investigated*, str. 13, *seems to be most focused on*, str. 12 ...

Str. 66 - ... *were familiar with verb and noun >subject*

Str. 76: *less than three quarters (67.71%)* – je spíše *two thirds*,

Str. 95 Resumé není členěno na části, běžně se uvádí až po literatuře

Závěr:

Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená studie Lucie Masopustové kritéria kladená na diplomové práce jednoznačně splňuje. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně* či *velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze, 30. srpna 2016